

době bude realizována autonomie Podk. Rusi. Místní slovanské obyvatelstvo se ovšem musí sjednotit, aby v autonomním Podkarpatsku ono hrálo vedoucí roli. Maďarská menšina si musí uvědomit, že Podk. Rus už nikdy nebude patřit k Maďarsku. Jinak ovšem národnosti dostanou všechna svá menšinová práva.

Cesta ministra Beneše na Podkarpatskou Rus přispěla značně k vyjasnění situace, neboť ministr Beneš neomezil se na povšechné projevy, ale přistoupil na diskusi o palčivých otázkách dne; v Užhorodě koalované strany odevzdaly ministrovi pamětní spis, v němž jako představitelé většiny obyvatelstva P. Rusi odmítají revisi; žádají o urychlené provedení příprav k zavedení autonomie za spolupráce zástupců P. Rusi; vedle jmenování guvernéra doporučuje se zřízení orgánu pro věci podkarpatoruské při presidiu ministerské rady. Posléze shrnuje memorandum hospodářské a sociální požadavky P. Rusi.

Otázka guvernéra P. Rusi je dosud otevřena. Předseda vlády Malypetr prohlásil, že guvernér bude jmenován, jakmile bude doporučena vhodná osoba, která má slovanskou minulost. Jmenují se Dr. Brasčajko, starosta v Užhorodě Hlabar, sen. Bačinský a Dr. Maček.

Patnáctého výročí tragické smrti generála M. R. Štefánika bylo vzpomenuo četnými projevy po celé republice. — Kuratorium, které podle zákona, aby ministrům Rašínovi a Štefánikovi byly v Praze zřízeny důstojné pomníky, bylo pověřeno tímto úkolem, se sešlo a jednalo o ideové části projektu. V. Gutwirth

B. ZAHRANIČNÍ.

Francouzská odpověď do Anglie. — Barthouova cesta na východ. — Řešení československo-polského sporu. — Rakouská ústava. — Nová krise španělská. — Japonská Monroeova doktrina.

Vláda britská otázala se po návratu svého mimořádného vyslance lorda Edena z evropské cesty v Paříži docela přímo, zda by byla vláda francouzská ochotna přijmouti anglický návrh na odzbrojovací konvenci za podklad jednání, kdyby se jí za to dostalo uspokojujících záruk přesného provedení a zachování této konvence. To znamenalo, že anglická vláda, vidouc nebezpečí ztroskotání celého odzbrojovacího jednání odhodlává se ke kroku, jemuž se až dosud vyhýbala: postarat se o zabezpečení Francie a evropského míru jako o příslušnou kompensaci svého požadavku omezení a snížení všeobecného zbrojení. Rozpor mezi německým požadavkem rovnoprávnosti, uskutečňovaným již *via facti* doplňováním německé výzbroje, a francouzským odporem proti propuštění Německa ze závazků smlouvy versailleské a proti skutečnému odzbrojování za daného stavu nejistoty, nedal se opravdu překlenouti jinak, nežli cestou zvýšené mezinárodní bezpečnosti garancí států k evropskému protikladu neutrálních, tedy především Anglie. Tato základní změna v anglickém postoji k otázce již po léta diskutované přijala se nejprve s nápadným optimismem v samotné Francii. Viděla se v tom známka vážné snahy dospěti k výsledku a částečné už také jistota takového výsledku, neboť nedalo se dobře myslet, že by jednak Londýn tak dalekosáhlou nabídku učinil, aniž mohl spoléhat, že bude přijata, ani na

druhé straně, že by Paříž mohla nabídku konečně učiněnou lehkomyšlně nechat padnout. Mezi tím stalo se však něco, co situaci značně změnilo, nebo aspoň poskytlo příležitost straně, která ve Francii byla vždy naplněna nedůvěrou k Německu i vůči tak zv. mezinárodním zárukám, nabyti ještě jednou převahy nad stoupenci organisace míru. Německo oznámilo totiž čísla svého vojenského rozpočtu na rok 1934, která osvědčila exaktně dosud pouze tušený rozmach německé výzbroje v nejnovější době. Armádní náklady, na vojsko pozemní a námořnictvo, a náklady na tak zv. civilní, ve skutečnosti však rovněž branným účelům sloužící letectvo, stouply o 350 milionů marek, t. j. téměř o 50%. Při tom je ze státních prostředků udržována ještě milionová stranická armáda úderných oddílů a různých uniformovaných hitlerovských organisací. Bylo jasno, že Německo nemíní vyčkávat úpravy otázky vzájemného poměru výzbroje konferencí ženevskou, nýbrž hledí se postarat o sebe samo. Na dotaz anglické vlády, která sama byla těmito přípravami znepokojena, odpověděl německý zahraniční úřad, že jde pouze o opatřování nejnútnejší výzbroje defenzivní a o náklady, spojené s přeměnou německé dlouhodobé armády nájemné (Reichswehr) na armádu miliční s krátkodobou službou, jak je to v plánu konference odzbrojovací. Ostatně mírová smlouva versailleská nepředepisuje žádného rozpočtového omezení německých nákladů na vojsko, není tudíž možno z tohoto titulu Německu něco vyčítati. Tato odpověď, která, jak se potom vyjadřuje francouzská nota, spíše skutečnosti potvrzuje nežli vyvrací, nemohla nikde uspokojit, a psychologicky nesporně postačí vysvětliti obrat, k němuž ve Francii došlo. Že jde o jakýsi obrat se nepopírá. Bylo známo, že na Quai d'Orsay bylo již připraveno celé schema bezpečnostních požadavků francouzských, přizpůsobených anglické zásadě, že jde o zajištění konvence, nikoli nějakého statu quo. Nepřímo pojišťovala by se tím ovšem i bezpečnost hranic a nezávislost států, kdyby zbrojení bylo opravdu pevně vymezeno a účinně kontrolováno. Po uveřejnění německého rozpočtu usoudila však vláda francouzská, že pokračování v diskusi nemá smyslu, ježto jedna strana si věci upravuje již předem sama podle svého. Vláda francouzská navrhuje tudíž vrátiti se k původnímu tematu a na pevnou půdu zákona do Ženevy. To znamená, že se nezříká myšlenky odzbrojovací, nýbrž právě naopak, že odmítá legalisovat zvyšování zbrojení u Německa, že však klade docela určité podmínky snížení vlastní výzbroje tak, jak je to stanoveno v 8. článku Úmluvy o Společnosti národů. Zachování versailleského stavu německé výzbroje, resp. přinucení Německa, aby tento stav zachovalo, po případě obnovilo, je nezbytným předpokladem jakékoli vážné diskuse odzbrojovací a stanovení nějaké úmluvy o omezení a snížení výzbroje. — Poněvadž na druhé straně je známo, že nová německá výzbroj, představující podstatnou odchylku od versailleského stavu, je hotovou věcí, na níž prakticky nedá se nic měnit, aspoň ne běžnými diplomatickými prostředky, nastává otázka, co dále. Podle stanov Společnosti národů a podle ustanovení smlouvy versailleské bylo by možno rozvinouti nyní v Ženevě formálně úplný proces s Německem. Podle čl. 213. mírové smlouvy versailleské je Německo povinno připustiti prozkoumání svého branného stavu komisí Společnosti národů, usnese-li se na tom většina členů Rady Společnosti národů. Poněvadž pak do té doby než se utvoří nová úmluva, platí stará, mohlo by Německo býti odsouzeno vrátit se k poměrům své výzbroje, předepsaným v 5. části mírové smlouvy. Tato přísně právní cesta není však schůdná, poněvadž některé velmoci a jejich klientela jsou proti takovému jednostrannému postupu proti Německu. Italský ministr zahraničních věcí Fulvio Suvich jednal právě v Londýně o dalším postupu a ku shodě došlo se zejména

právě v tom, že Německo nemá býti v Ženevě vystavováno na pranýř. Německo samo se ovšem také na odzbrojovací konferenci a do Společnosti národů nevrátí, poněvadž činí svou rovnoprávnost naopak zase podmínkou své součinnosti. Nezbyvá tedy nic jiného než pokusit se znovu o jednání v hlavním výboru odzbrojovací konference na tom místě, kde se loni na podzim přestalo. Tenkrát po odchodu Německa byla to zejména Itálie, podporovaná Anglii, která prohlašovala další jednání za bezúčelné a navrhovala pokusit se přímým stykem mezi velmocemi o nalezení přijatelné základny. Hitler namáhal se pak, jak známo, získati důvěru na všech stranách k separátním úmluvám, ale jen s Polskem se mu to podařilo. Za cenu těžké oběti — resignace na revisionistickou kampaň proti východní hranici — dosáhl od Polska závazku neútočení na deset let a tím uvolnil si ruce především právě pro zbrojení, neboť může se domnívati, že tím vyloučil nejhorší eventualitu, preventivní válku se strany Francie. Poněvadž obecné sankce na základě mírových smluv prakticky rovnaly by se této válce, nelze nyní s návrhem v tomto směru počítati. Zbývají tudíž jen dvě eventuality: Buď přijetím modifikovaného anglického návrhu, který by musil býti zlepšen ve dvojím směru: nepožadovat okamžitého snížení francouzské výzbroje a poskytovat zvýšených záruk bezpečnosti — nebo rozchod konference s nezdarem a zahájení všeobecného volného zbrojení, které by ovšem nebylo nic jiného, než přímá příprava k válce. Druhá eventualita, nezdar a vlastně prohlášení bankrotu evropské diplomacie, nechce a nemůže se ani dobře s plným vědomím připustiti. Naproti tomu vyhlídky na úspěch modifikovaného anglického návrhu nelze dosud nikterak rozeznati. Na každý způsob začne se však v Ženevě zase vážně jednat a nedojde jistě k žádné ukvapenosti. Angličani pokusí se tu rozvinout před celou veřejností ty návrhy, které se chystali předložiti Francii soukromě, a spoléhají, že se snad podaří pod tlakem veřejného mínění celého světa přiměti všechny zúčastněné k jisté povolnosti, poněvadž nikdo nebude se chtít zatížit tak nesmírnou odpovědností, jakou by představovalo rozbití odzbrojovací konference. Německo samo, zdá se, činí již v tomto směru nové pokusy. Byl jmenován zvláštní komisař pro jednání v hlavních městech o těchto otázkách a bylo také již ohlášeno postupné odbourávání stranické armády úderných oddílů.

V přímé souvislosti se zpevněním francouzského stanoviska ve věci odzbrojovací, jak se projevilo odpovědní notou Anglii ze dne 17. dubna, je veliká cesta francouzského ministra zahraničních věcí Barthoua do Varšavy a do Prahy. Francie cítí velmi dobře, že její mezinárodní prestiž v poslední době utrpěl právě tím, že mocenský rozmach Německa stal se patrný a že nepodařilo se dosud mu zabrániti. To, co udělala polská diplomacie na sklonku loňského a na začátku letošního roku, mohlo se hodnotit jako přímý doklad tohoto úpadku francouzské diplomacie. Bylo tudíž jedním z prvních požadavků, aby vláda národní obnovy věnovala pozornost i sféře zahraniční a snažila se dokázat francouzským spojencům, že ono bezmocné přihlížení proudu událostí, jehož byli svědky v posledních měsících a letech, je u konce. Francie má dosti prostředků, aby svou mezinárodní platnost obhájila a je odhodlána jich použít. Nenechá si již napříště svou politiku diktovat ani z Anglie ani z Itálie (pakt čtyř), je ochotna opřít se více o státy Evropy východní a střední, ale proto také musí apelovat na jejich těsnější spolupráci. Při tom ve Francii byli ochotni připustit také, že značně chybovali jistým podceňováním a zanedbáváním, zejména Polska, jehož vzrůst v posledních deseti letech je zjevem nepopíratelným.

Mise Barthouova měla tedy především ten účel, vzbuditi novou důvěru u východních spojenců, zejména u Polska, a ujistiti se trváním aliančního svazku, sjednaného už před třinácti lety. Není pochyby, že Polsko má za příznivé podmínky svého rozmachu co děkovat Francii, která jediná snažila se již na mírové konferenci, aby Polsko vzniklo jako silný stát národní v hranicích historických, a potom, v kritickém roce války s Ruskem, přímým zásahem uchránila je hotové katastrofy. Vděčnost nehraje však v politice velkou roli, uplatňuje se jen dotud, dokud může přinést nový užitek. Polsko bylo oslněno vzrůstem nové moci německé a vyhlídkou na možnost obrátiti její průbojnost jinam, po případě využití jí i ve svůj prospěch. Naproti tomu politika francouzská zůstává přesvědčena o nemožnosti jakékoli dohody nebo vyrovnání s Německem a je odhodlána čeliti mu na každém poli. Vidí svého přirozeného spojence i v sovětském Rusku, které se s Německem rozešlo pro zásadní nesmiřitelný rozpor ideologií. Pro Polsko je však právě tento nepřátelský rozchod Ruska a Německa hoto-ovou výhrou, neboť zbavuje je historických kleští obou těchto spojených protivníků. Za stavu věcí, takto vytvořeného, nebylo posláni Barthouovo ve Varšavě lehké. Přesto podařilo se mu dosáhnouti od polských státníků veřejného potvrzení, že s t a r ý s v a z e k s F r a n c i í t r v á, a že na podkladě místní dohody s Německem nemíní Polsko budovati celou svoji zahraniční politiku. Polsko skutečně má stejný zájem s Francií i na-
dále, aby Německo nezmohutnělo, ježto pak by se stalo znovu nebezpečné i jemu. Sobectví je vždycky krátkozraké a někdy řítí se i slepě do záhuby. V tomto smyslu mohl Barthou ve Varšavě poněkud otevřítí tamním správcům zahraniční politiky oči. — Otázka organisace tak zv. v ý c h o d n í f r o n t y p r o t i n ě m e c k é, to jest těsnější spolupráce mezi Polskem, sověty a Malou dohodou, nebyla však tímto jediným zá-
sahem ještě příznivě rozřešena. Poláci zůstávají naplnění nedůvěrou k Rusku zřejmě více než k Německu, i když popírají, že by sledovali paralelně s Německem nějaké
expansivní plány v tomto směru. A v ů č i M a l é d o h o d ě staví se na povýšenou
posici a chtějí jednat jen s každým z jejich členů zvláště. Pilsudski prohlásil přímo,
že neverí v dobrou situaci sovětské vlády a nevidí žádného prospěchu ani v e v s t u p u
R u s k a d o S p o l e č n o s t i n á r o d ů, ani v nějaké bližší kooperaci s ním. Proto
obrátila se také Moskva současně s návrhem jakéhosi neútočného paktu na Německo
ve formě společné záruky za bezpečnost států baltických. Německo odmítlo návrh, ze-
jména právě se zřetelem na Polsko a na své vlastní plány uplatňování vlivu v těchto
oblastech, ať již se souhlasem či proti vůli zúčastněných států samotných. — V P r a z e
měla návštěva francouzského státníka význam podstatně jiný nežli ve Varšavě, neboť
zde nemohlo býti řeči o potřebě nějakého obnovování starých svazků. Styky mezi
diplomacii francouzskou a československou nebyly od společného zápasu válečného a od
dob mírové konference nikdy přerušeny a nenastalo tu také žádného rozladění. Poroz-
umění jak mezi vládami, tak mezi národy je dokonalé. Šlo spíše o m o h u t n o u
a s p o l e č n o u m a n i f e s t a c i této skutečnosti na různé adresy a v neposlední
řadě právě také na adresu spojence polského.

Právě krátce před Barthouovým zájezdem došlo m e z i Č e s k o s l o v e n s k e m
a P o l s k e m ke sporu, jehož podstatu je těžko zachytiti, poněvadž spočívá ne-
sporně spíše v oblastech národní psychologie a v tendencích vysoké polské politiky,
nežli v jakémkoli rozporu konkrétního rázu. Polsko snažilo se prostě dáti nám najevo
svoji převahu, pronikající právě v důsledku posledního příznivého obratu v jeho poměru
k Německu i Rusku. Za pobytu francouzského ministra zahraničních věcí ve Varšavě

snažili se polští činitelé zdůrazniti, že nejde tu o nic vážného, že mají jen některé lokální stížnosti, které nebude těžko vyřídit přímo. S naší strany rovněž nebylo zájmu na nějakém francouzském prostředkování, poněvadž jsme si byli od počátku vědomi naprosté bezpečnosti svého stanoviska. Polská diplomacie, která s počátku chtěla vystupovati metodami zastrašovacími, byla nucena, když s naší strany nedal se nikdo vyprovokovat, nahlédnouti marnost svého úsilí a zahájit kroky k opravdové praktické likvidaci neblahého případu. Tyto kroky jsou na nejlepší cestě, ježto se již ohlašuje, že ničím neodůvodněná vypovězení našich příslušníků po dlouhá léta. v Polsku usedlých budou odvolána. Jednání o situaci polské menšiny v Československu, bude-li si vláda polská vůbec přát je zahájit, může se rozvinouti na podkladě přátelské smlouvy, která o tom byla uzavřena v roce 1925, ale jen za předpokladu úplné reciprocity, to jest na pořad přijdou také požadavky naší menšiny, usedlé v Polsku na Volyni.

Křesťansko-sociální režim Dollfussův překročil k formální záměně ústavních základů, když ovšem již delší čas bylo jisto, že na půdu parlamentarismu se nikdy vrátit nemůže. Nepříznivé politické rozvrstvení obyvatelstva vůči jeho vládě nedá se popírati, i když se pro ni organisují čas od času mohutné projevy venkovského lidu, který je v celku politicky neorientován. Sociální demokrati byli sice násilně likvidováni, ale smýšlení v širokých vrstvách dělnictva se podstatně nezměnilo, ba je zde ještě živý duch vzpoury, jak ukázalo velké ilegální májové shromáždění poblíž Vídně. Národní socialisté jsou udržováni brannou mocí státní a organisací heimwehrskou rovněž v rezervovaném postoji, aniž by jich proto ubývalo. Vláda nemůže se odvážiti přistoupiti v žádné formě k dotazu širokých vrstev obyvatelstva. Nová ústava nespočívá tudíž ani na plurálním právu hlasovacím, ježto žádným privilegováním určitých vrstev nedala se zaručiti většina pro vládu. Pracuje se pouze jmenováním. Rakousko je spolkový stát na křesťanském, německém a autoritativním podkladě. Spolkový prezident sám je sice volen, poněvadž by jinak nebylo lze si představit, jak tuto funkci pravidelně obsazovat, ale podivuhodnou procedurou, gremiem starostů všech obcí rakouských, při čemž každá zapadlá vesnička má stejný hlas jako veliká města a Vídeň sama. Tento prezident jmenuje pak zákonodárny sbor a čtyři poradní komory stávkové, ale i zákonodárny sbor postrádá práva iniciativy a skutečné možnosti rozhodování, kromě schvalování státního rozpočtu. Konkordát je součástí ústavy, naproti tomu zbavení Habsburků trůnu, vypovězení ze země a konfiskace majetku již v ústavě nejsou. Rakousko stává se státem v plném slova smyslu reakčním a klerikálním, bude-li kdy tato ústava opravdu uvedena v život, o čemž se dosud silně pochybuje. Přijata byla dosavadním parlamentem, rakouskou Národní radou, jen díky tomu, že mandáty sociálních demokratů byly anulovány a členové Landbundu a Velkoněmců se většinou neúčastnili. (Velkoněmci omezili se na protest.) Mezinárodně má toto vybarvení se rakouského režimu význam potud, že se tu odhaluje vnitřní jeho slabost. Spoléhání na opravdovou vůli k samostatnosti a vytvoření silného, života schopného rakušanství, které již slibně klíčily, znovu se maří. Itálie drží sice nad Rakouskem dále ochrannou ruku a vidí patrně ráda duchovní vládu Vatikánu nad touto částí německví, ale je třeba se obávat, že za takových poměrů nejenom socialistické, nýbrž i všechny liberální a pokrokové živly budou vhněny do tábora nazistického.

Španělsko prožívá dále svoji revoluční krizi, která probíhá serií krat-

ších či delších záchvatů. Nejnověji došlo k nové demisi kabinetu Lerrouxova pro přímý rozpor s presidentem republiky, který omezil zákon o amnestii, přijatý v parlamentě, určitými vysvětlovacími dekrety, aby nemohl být zneužit nebezpečnými nepřáteli republiky. Kabinet Lerrouxův, který je menšinový, musí si hledět podpory stran pravicových a přivolil tudíž také k oné obsáhlé amnestii. President Zamaora, který vyšel z revoluční vlny a stojí rozhodně více nalevo, cítí se dnes strážcem vymožeností revolučních a republiky samé proti nebezpečí útoků zprava. V poslední době byly však právě útoky zleva kritičtější. V takové labilní rovnováze je arci situace vlády středu velmi pochybná. Demise Lerrouxova měla ostatně jen formální ráz, a bylo jisto, že jako v případě předcházejícím bude po kabinetu Lerrouxově následovati zase kabinet Lerrouxův. Stalo se, ale chef sám zůstal mimo, předsednictví kabinetu převzal dosavadní ministr hospodářství Ricardo Samper. Skutečná vláda ve Španělsku je dnes v rukou vůdce katolických zemědělců Gila Roblese, který však sám ještě nepovažuje chvíli za vhodnou, aby se ujal předsednictví vlády a podporuje proto kabinety radikální.

Japonsko, které v poslední době dávalo najevo známky umírnění a touhy po míru, překvapilo svět pojednou velmi dalekosáhlým prohlášením, které sice přednesl pouze mluvčí zahraničního ministerstva v jakési konferenci domácího tisku, které však bylo následujícím oficiálním objasněním jen potvrzeno. Prohlašovalo se zde, že Japonsko musí si činit nárok na kontrolu zahraničních styků Číny i pokud jde o otázky hospodářské a technické, ježto může odtud vyjít ohrožení dobrých styků mezi Čínou a Japonskem a míru na dalekém východě. Hlavní interesované velmoci, Anglie a Amerika, otázaly se ihned v Tokiu po dosahu této podivné Monroeovy doktriny — a Japonsko pospíšilo si ihned s uklidňujícím prohlášením, že na platnosti smluv nebude nic měněno. Jde tu prý jen o výraz obav, že Čína použije pomoci západu, aby se vyzbrojila k odvetě.

Dr. R. Procházka.

LITERATURA.

JUDr. JAROSLAV KREJČÍ: ZPĚTNÁ PŮSOBNOST ZÁKONŮ S HLEDISKA PRÁVA ÚSTAVNÍHO, Praha 1933, str. 156.

Jméno dra Jaroslava Krejčího má ve státovědecké literatuře naší již dobrý zvuk. Od něho pochází již celá řada spisů vědecky vesměs hodnotných, ve kterých spisovatel řeší různé otázky státoprávní. Ve spisu tomto řeší autor, jak již z nadpisu vysvítá, otázku zpětné působnosti zákonů s hlediska ústavního.

Spisu předeslán jest úvod, ve kterém ohlašuje autor obsah spisu, totiž „řešiti otázku, zda a jakým způsobem se staví pozitivní právo ústavní ke zpětné působnosti (retroaktivitě) zákonů“. Ústavním právem rozumí autor „právní předpisy obsažené v ústavní listině, případně v jiných zákonech ústavních, jakožto právních normách kvalifikovaného charakteru zákonného, způsobilých závazně určovati obsah obyčejných aktů zákonodárných“. Z toho důvodu neobírá se autor právními řády, které neznají formálního rozdílu mezi zákony ústavními a zákony prostými, a rovněž úpravami dotýkajícími se zpětné působnosti zákonů, pokud jsou obsaženy v obyčejných zákonech.

Ale tím obsah a cíl úvodu není již vyčerpán. Autor v tomto úvodu, vskutku pozoruhodném, zjišťuje nadto ještě, že se v moderní pravovědě jevila až do nejnovější doby snaha prokázati různá před tím neuznávaná obmezení zákonodárce, a to při nejmen-